

Azija. — Japonska se je udala ugovorom Rusije, Nemčije in Francije in odjenjala od svojih zahtev napram Kitajski tako, da so napominane vevlasti zdaj zadovoljne z mirovnimi pogodbami, sklenjenimi mej Kitajsko in Japonsko. Dotična mirovna pogodba se je že razglasila. Tako bi bila slednjič končana vojska mej Kitajsko in Japonsko tudi v svojem vplivu na Evropo, če namreč nenadoma ne pride zopet kaj navskriž.

Obrtnija.

Petindvajsetletno oproščanje davka za Ljubljano.

Dne 9. t. m. je mestni zbor imel sejo in v tej seji je odbornik Hribar stavil nujni predlog glede petindvajsetletnega oproščanja davka za nove in prizidane hiše v Ljubljani in ga tako le utemeljil:

V seji poslanske zbornice dne 4. t. m. bil je po nasvetu proračunskega odseka sprejet predlog, s katerim se vlada pozivlje, da čim prej ko mogoče predloži zakonski načrt, s katerim se dovoli 25letno davčno oproščanje za vse one stavbe v Ljubljani in okoli nje ležečih okrajih, katere se postavijo na mesto po potresu uničenih objektov. Ker je finančni minister obljubil v kratkem odzvati se temu pozivu, bati se je, da postane ta nasvet, ki ni posebno ugoden za Ljubljano in nje nujno oporavljenje od pretrpelega udarca, v kratkem zakon. Zato se moramo, dokler je še čas, oglasiti, da dosežemo pri podrobni razpravi dotičnega zakonskega načrta v poslanski zbornici ugodnejših, mojemu prvotnemu predlogu odgovarjajočih določb o 25letni davčni oprostitvi. S 25letno davčno oprostitvijo samo od onih poslopij, ki se postavijo tje, kjer so stala stara, vsled potresa poškodovana poslopja, ne bilo bi Ljubljani pomagano tako, kakor je država v teh žalostnih izrednih razmerah pomagati jej dolžna. Pred vsem bi samo taka oprostitve ovirala regulacijo mesta, ker marsikateri hišni posestnik, čegar hiša stoji na prostoru, ki bi po regulacijskem načrtu moral v bodoče nezazidan ostati, ne bode hotel tega prostora, kateri jedini mu daje dobroto 25letne davčne oprostitve, prodati. Ko bi pa novi stavbeni red za vojvodino Kranjsko, ki se izdeluje in ki utegne v kratkem zakon postati, mestni občini dal pravice za primerno odškodnino tak prostor vzeti posestnikom po sili, godila bi se temu velika krivica, ker bi za poslopje, katero bi sezidano bilo na kakem drugem prostoru, ne uživalo 25letne davčne oprostitve. Ne glede na ta dva razloga, govori pa za spremembo v državnem zboru sprejetega pravila tudi ozir na žalostne trgovske in obrtne razmere, katere so vsled potresa nastale v Ljubljani. Odpomoči bi se jim pred vsem dalo s podpiranjem stavbene podjetnosti, katera bi večji denarni promet spravila v mesto. — Tudi mora tu merodajen biti ozir na mestno stanovništvo, kateremu se mora iz ljudoljubnih in zdravstvenih ozirov omogočiti, da se kar najpreje vrne iz barak in šotorov v redna bivališča. Vse to more se doseči pa le takrat, ako se 25letna

pravica oprostitve preveč ne utesni. To sem nameraval jaz s prvotnim svojim predlogom, ki meri na to, da se 25letna davčna oprostitve dovoli za vse nove stavbe brez izjeme, ako se sezidajo v Ljubljani v dobi od 1. maja t. l. do 31. decembra 1900. in tako spremembo zakonskega načrta, ki bode državnemu zboru v kratkem predložen, moramo zahtevati. Finančna uprava bode vanjo tem laglje privolila, ker na ta način odstopi Ljubljani nekaj, kar doslej uživala ni in ker bode gotovo sama priznala, da jej taka raztegnitev davčne oprostitve zagotovi za bodočnost veliko število obdačevalnih objektov, katerih bi sicer ne nastalo. Ker pa je periculum in mora, predlagam: Slavni mestni zbor skleni: 1.) Njegova ekselencija gospod finančni minister se potom visoke c. kr. deželne vlade z obrazloženo vlogo naprosi, da v zakonski načrt, kateri bode predložil zbornici poslancev, sprejme 25letno davčno oprostitve za vsa nova poslopja, ki se sezidajo v Ljubljani v dobi od 1. maja 1895. do 31. decembra 1900. 2.) Jednaka prošnja pošlje naj se zbornici poslancev na Dunaju.

Občinski svet. dr. vitez Bleiweis podpira prav toplo ta predlog posebno z ozirom na to, ker mnogim hišnim posestnikom vsled regulacije mesta ne bode več mogoče svojih hiš zidati na onem mestu, kjer so stale doslej in kateri bi torej ne uživali dobrote davčnega oproščanja. To pa bi bilo za nje prehudo. Naj bi torej tudi deželna vlada ta predlog na pristojnem mestu dobrohotno podpirala. Obč. svet. Trček želi, naj bi se davčno oproščanje raztegnilo na vse hiše, ki se gradijo do leta 1905 in pa tudi na one, ki se že gradijo, pa še niso dodelane. Ko je predlagatelj Hribar naglasil, da gospoda Trčka predlogi segajo precej daleč in da je malo upanja, da bi se take ugodnosti dale doseči, vsprejel je občinski svet skoraj soglasno nujni predlog obč. svet. Hribarja.

Ta sklep mestnega zbora, ki je gotovo v interesu obnovljenja mesta Ljubljane, pa ni ugajal nekaterim hišnim posestnikom, ki gledajo na svoje koristi. Njim ni mari, da je že dosedaj v Ljubljani primanjkovalo stanovanj, so ljudje večkrat stanovali v nezdravih ljuknah. Najemnine so se pa množile od leta do leta. Hišni posestnik in krojaški mojster M. Kunc se je oglasil proti temu predlogu v „Slov. Narodu“ št. 108. z nastopnim člančičem:

„Občinski svet sprejel je nujni predlog prositi za 25letno oproščanje davkov za vse nove stavbe brez izjeme, ki se bodo v Ljubljani postavile tekom petih let. Navedlo se je mnogo razlogov za to, ki kažejo, da je občinskemu svetu mnogo na tem, da se Ljubljana v bodočnosti krepko razvija. V vsakem drugem času bi bil ta sklep le z veseljem pozdraviti; da pa v sedanjem času ni dovolj premišljen, to pojasniti bodi namen teh vrstic. Zadeva je za Ljubljano osodepolnega pomena in ne bode škodilo, če se posluša tudi „druga plat zvona“.

Kakor znano, namerava vlada predložiti načrt zakona, ki določa 25letno davčno oproščanje samo za tiste nove stavbe in prezidavanja, ki se bodo tekom

petih let izvršile na starih prostorih in pa ki se iz regulacijskih ozirov premaknejo.

Če bi bilo tej vladni nameri kaj dodati, bilo bi to, da se stavbena doba podaljša do 10 let in pa da se natančneje označi, da velja 25letno davčno oproščenje tudi za iste hišne posestnike, ki bi morali na drugem prostoru v mestu postaviti novo hišo. Bistveni razloček mej vladnimi namerami in mej mnenjem občinskega sveta je torej ta, da vlada dovoli posebno ugodnost davčnega oproščenja samo poškodovancem; mestni zbor pa to ugodnost želi za vsakogar, ki hoče tekom let v Ljubljani zidati nove stavbe.

Če od obeh predlogov pričakujemo najboljših posledic, nastala bi naslednja konstelacija.

Po vladni predlogi zadobi stavbišče porušenih hiš v Ljubljani višjo vrednost mimo vsacega družega stavbišča in to daje sedanjim posestnikom hiš že nekoliko nadomestilo za porušeno hišo. Pričakovati je torej brezdvomno, da bodo tekom let ne le isti gospodarji, ki so v to primorani, marveč tudi marsikdo drugi, čegar hiša ni v posebnem stanu, porabil ugodno priliko, da podere staro kolibo in si zida novo hišo. Celo špekulacija ima dovolj prostora in gotovo je, da se v petih letih niti to pozidalo ne bode, za kar je prostora na sedanjih stavbiščih. Sedanja Ljubljana bi se gotovo polepšala in če bi se doseglo vsekako potrebno podaljšanje stavbene dobe, ni dvomiti, da se Ljubljana v sedanjem okvirju povzdigne iz prahu in zastarelosti! Poskusimo si pa predočiti učinek občnega davčnega oproščenja v najboljšem slučaju, kakor se to pričakuje za razvoj Ljubljane. Kakor se po vladnem načrtu povikša vrednost stavbišč, oziroma starih hiš v mestu, isto tako hipoma bi padla cena istih, po sklepu občinskega sveta, ki bi bil za staro sedanjo Ljubljano pravi potres št. 2. Vsi isti prekupovalci, kojih se sedaj bojimo, da ne bi izpodrinili domačine, popustili bi gotovo svoje namere v mestu ter bi zidali na novih stavbiščih izven sedanjega mestnega okvirja. Tudi hišnim posestnikom bi ne kazalo brez sile podirati svojih hiš; popravili bi jih za silo, ter si rajši poiskali nov prostor za novo stavbo. Nastal bi torej v najugodnejšem slučaju nov oddelek mesta; tja priselile bi se vse imoviteje rodbine, polagoma tudi kupčija in obrtovina, stara zgodovinska Ljubljana pa bi ostala na veke zapuščeno malovredno staro mesto, kakoršno vidimo v Trstu.

Stavbena špekulacija bi se gotovo povikšala, nastala bi nenaravna „Bauwuth“; kdor pa misli, da bode v novem mestu ceneje stanoval, ta ne pozna špekulantov, kojim dobiček nikoli ne zadostuje. Tuji kapital, tuji možje gospodarili bi tukaj; stari hišni posestniki pa bi prišli na beraško palico navzlic obilim dolgovom, kateri so jim neizogibni.

Ne zanikavam povsem nasprotnih razlogov; a le to rečem, da po tej grozni katastrofi sedanji hišni posestniki novega udarca ne zaslužijo, bodi si razvoj v bodočnosti še tako sijajen. Srajca nam mora biti bližja nego suknja in bolje bode za do-

mačine, če se Ljubljana v starem okvirju obnovi, če si sedanji posestniki zopet opomorejo, kakor pa da bi tuji špekulantje odločevali osodo nekdanje bele Ljubljane.

Nadejati se je sicer, da vlada ne bode odobrila nazorov občinskega sveta; če bi se pa tega bilo bati, potem je skrajni čas, da se hišni posestniki ljubljanski ojačijo v varstvo svojih interesov.“

V prihodnji številki „Sl. Naroda“ je pa g. Hribar osvetlil vse Kunčeve pomislke tako le:

„Hišni posestnik gosp. M. Kunc oglasil se je proti nujnemu — v mestnem zboru soglasno vsprejetemu — predlogu glede 25letne davčne oprostitve vseh novih stavb brez izjeme, katere se v Ljubljani postavijo do dne 31. decembra 1900. Obžaluje, da je gospod Kunc priobčil protest proti temu, za razvoj našega stolnega mesta in za blaginjo trgovstva in obrtništva tako važnemu predlogu, štejem si v dolžnost izpodbiti njegove nazore.

Pred vsem bodi konstatovano, da še nikdo ne ve, kakšno stališče misli vlada zavzeti v tej zadevi. Gospod Kunc se torej moti, ako misli, da je sklep mestnega zbora obrnen proti nameram vlade. Ta sklep ni nič drugega, ko ponovitev mojega nujnega predloga, ki je bil soglasno vsprejet v mestnega zbora izvanredni seji dne 19. aprila. Ponovitev pa je bila potrebna, ker budgetni odsek državnega zbora priporoča vladi veliko manje, za katero „manje“ se ogreva tudi g. Kunc.

Meni je znano, kje ima izvor mnenje, katero je poročevalec budgetnega odseka zastopal v državnem zboru dne 4. t. m. in vem tudi, kakošne koristi se imajo varovati, ako si osvoji tudi vlada to mnenje. Naj mi gosp. Kunc verjame, da to niso pred vsem koristi mesta. Bilo bi pa silno malenkostno, ko bi v sedanjih žalostnih razmerah merodajni faktorji ne imeli pred vsem pred očmi tega, kar morejo koristiti mestu v celoti.

Gospod Kunc povzpel se je v svoji gorečnosti celo do trditve, da bi davčna oprostitve, kakoršne želi mestni zbor, bila za Ljubljano potres št. 2. Kako silno pretiravanje tiči v teh besedah! Res je, da vsled 25letne davčne oprostitve zadobe zemljišča, na katerih so stala vsled potresa poškodovana poslopja, večjo vrednost, ko ostala stavbišča; ni pa res, da bi vsled 25letne davčne oprostitve za vsa nova poslopja ta razmera se količkaj spremenila. Stara stavbišča ohranijo še vedno razmeroma veliko večjo vrednost, ker imajo — in to je menda iz nemar pustil gosp. Kunc — njihovi lastniki pričakovati od države izredne podpore in brezobrestnega posojila. Skrb vsacega, komur je blagor našega mesta pri srci, naj tedaj bode, opozarjati posestnike sedanjih porušenih hiš na to prednost, katero imajo njihova stavbišča in ne begati jih s praznim strahom. To je tembolj potrebno, ker se namerava tuja špekulacija polastiti teh prostorov. Mestni zbor, ki je svoj sklep dobro premislil — dasiravno mu g. Kunc očita ravno nasprotno — mislil je že tudi na to in prav veselilo ga bode, ako ga gosp. Kunc

s svoje strani podpira s poučevanjem in dejanskim razmeram primernim pojasnjevanjem.

Ako se 25letna davčna oprostitev — kakor želi mestni zbor — raztegne na vse nove stavbe, ki se dovrše v neki omenjeni dobi, bode se — to je res — nekoliko živahneje razvila stavbena obrtnost. Tega pa mora vendar želeli vsakdo, ki pozna naše razmere in ki želi, da se kmalu odpravi kriza, ki je vsled potresa nastala mej trgovci in obrtniki ljubljanskimi. Ali ni nenaravno, ako premožni ljudje kupičijo svoj denar v hranilnici v tem, ko tako silno nedostaje stanovanj, kakor jih je v Ljubljani pred potresom? Če že prej ni bilo mogoče tega denarja spraviti v cirkulacijo, naj se vsaj sedaj skusi izvabiti ga iz skrivališč na stavbišču, sedaj, ko bode stanovanj še veliko bolje nedostajalo, ko pred potresom. „Stavbene besnosti“ se jaz v Ljubljani ne bojim; pri nas ni polja za nenaravne spekulacije. Pač pa se bojim one polževe počasnosti, katero nam prerokuje gospod Kunc sam, veleč: „da se v petih letih niti to pozidalo ne bode, za kar je prostora na sedanjih stavbiščih“. Za Boga! in toliko časa bi on imel srce pustiti ljubljansko prebivalstvo, ki ni tako srečno, da bi se štelo mej hišne posestnike, v barakah in šotorih, obrtnike in trgovce v začasnih delalnicah in prodajalnicah, ali celo brez njih! Ne! Te nenaravne razmere želi odpraviti mestni zastop in tudi vlada — tako vsaj upam po izjavah cesarjevih in ministrovih — se ne bode mogla ubraniti spoznanju, da je novega čilejšega stavbenega delovanja v Ljubljani neobhodno potreba. Lepša in večja vzrasti bela Ljubljana po potresu! To bodi želja, bodi prizadevanje vsacega, ki ljubi to mesto in želi njega povzdigo. Skrb gospoda Kunca, da bi „stara zgodovinska Ljubljana ostala ne veke zapuščeno malovredno mesto“, da se primerjati z uvaževanji nekaterih pesimistov, ki so takoj prvi dan po potresu ugibali, ali bi ne kazalo prostor mej Golovcem in Šišenskim vrhom popolnoma opustiti ter sezidati novo Ljubljano na Vrhniki ali v Kranji.

Jedno bi se — ako se vlada postavi na stališče mestnega zbora — moglo zgoditi, dasi jaz v to ne verujem. Mogle bi se namreč nekoliko znižati one eksorbitantne cene, katere sedaj zahtevajo hišni posestniki za stanovanja. To pa bi bilo le v korist obrtnikom, ki po veliki večini niso hišni posestniki, trgovcem, uradnikom, delavcem in vsem ostalim 26.000 prebivalcem, kajti vsaj toliko jih moramo šteti, da ne pripadajo rodbinam hišnih posestnikov.“

Ako se preudari vse to, ne bode težko uganiti, čegavo stališče je za mesto koristnejše, ali mestnega zbora, v katerem — mimogrede bodi rečeno — sedi tudi nekoliko — a ne pretesnosrčnih — hišnih posestnikov, ali g. Kunčevo.“

Mi smo tukaj objavili mnenje obeh strani, da čitatelji lahko sami presodijo, kdo ima prav in komu je več ležeče na razcvitev središča Slovenije.

Kmetijstvo.

Preosnova davkov.

(Dalje.)

Državna uprava računa na to, da bi drugo leto, ko ima stopiti novi davčni zakon v veljavo pridobitninski in dohodninski davek znašala 46,142.000 gld., ako bi ostala sedanja davčna uredba. Novi davki, to je občni pridobitninski davek, davek od delniških družeb, progresivni osebni davek in davek od plač, bi pa znašal najmanj 57,741.000, največ 66,144.000 gld. Seveda te številke niso povse zanesljive.

Ker pa vlada ne misli povikšavati z davčno reformo državi dohodkov, temveč hoče le davek pravičneje razdeliti, bi se to, kolikor bi novi davki presegali sedanje, razdelilo mej davkoplačevalce. Ponižal bi se nekoliko hišni in zemljiški davek, pridobitninski za najnižje davkoplačevalce, nekaj bi se odkazalo posamičnim deželam in delniškim družbam bi se nekoliko davek znižal, ko bi vspeh novih davkov bil ugoden. Posamičnim deželam se bode le kedaj dalo nekoliko od doneska direktnih državnih davkov, če se odreko, da se bodo pobirale priklade na novi osebni davek. Zemljiški davek se bode znižal za najmanj 10% in za največ 15%. Sedaj se plačuje zemljiškega davka 37 1/2 milijona goldinarjev na leto, potem pa bi se ga 31 4/5 do 33 3/4.

Hišni davek se bode ponižal za 10% do 12 1/2%, torej vkupe za 3,416.000 do 4,270.000 gld. na leto.

Vpeljala se bodo nova določila glede določitve davkov. Dosedaj so pridobitninske in dohodninske davke določevale davčne oblasti in v ta namen imele najete skrivne poizvedovalce, da so jim naznanjali, koliko ima kdo dohodkov. Po novi davčni uredbi bodo pa davek določevale posebne komisije, v katere bode polovico članov imenoval finančni minister, polovico jih pa bodo volili davkoplačevalci sami.

Pridobitninski 8 davek, ki bode obsegal sedanji pridobitninski in dohodninski davek, bode se znižal za 20%, oziroma celo 25%. Ponižaval se bode pa davek le nižjim in srednjim obrtnikom, večjim pa ne. Revni obrtniki, ki delajo največ z jednim delavcem ali učencem, bodo se mogli obrtnega davka popolnoma oprostiti.

Sedaj plačujejo uradniki in nastavljeni dohodninski davek II. razreda. Če nimajo 630 gld. dohodkov so davka oproščeni, do 1050 gld. plačujejo 1% davka od dohodka, potem pa od vsacih 1050 gld. jeden odstotek več. Od sedaj bodo uradniki s plačo od 630 do 3200 gld. plačevali osebni dohodninski davek, uradniki, ki imajo pa višjo plačo, bodo plačevali še poseben davek od plače. Davki, ki jih bodo uradniki v bodoče plačevali, bodo nižji od sedanjih davkov.

Dosedaj so bili prosti davka živeči od obresti